

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 17

80. ÅRGANG

7. SEPTEMBER;

1968

«I EN STILLE HAVE?»

(Side 263)

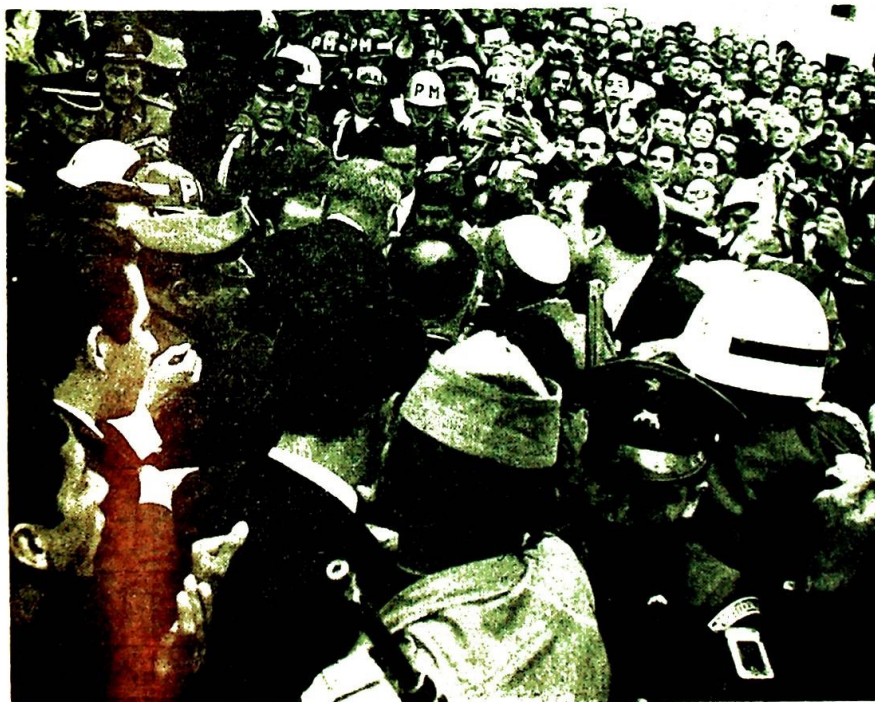
«SOCIALISMENS TRAGEDIE»

(Side 266)

«Nei, mine herrer — jeg er ikke
noen ny Luther. Dette er bare et
oppslag om høstens kirkebasar . . .»

JOHN RYAN

PAVE PAUL I LATIN- AMERIKA

(Se rapport side 272)

I det militære sluttoppgjør i Nigeria, en av de nye afrikanske statene, er verden vitne til hvordan en forsvarsløs sivilbefolkning langsomt bukker under av sult og vold. Øyenvitneskildringer, blant annet av norske journalister fra de omkringede områder i Biafra gir rystende beretninger om nød og lidelser og, midt under andre dramatiske kriser i Europa, forsøker organisasjoner og grupper, samt hundretusener av givere å gjøre noe for å avverge katastrofen. Katolske hjelpeorganisasjoner verden over hører til dem som er i virksomhet for å få frem matvarer og medikamenter pr. fly til de ulykkelige, og mange av Kirkens ledere har sagt høyt og tydelig fra at det er en plikt for alle til å gjøre en innsats i denne situasjonen. Den tyske biskop Heinrich Tenhumberg sier bl. a. til deltagerne i en marsj mot Bonn følgende:

«Opprørt og bekymret over utviklingen i Biafra og et helt folks truende undergang vil jeg gjerne gi uttrykk for min fulle støtte til denne aksjonen. Kirken ser det som en av sine viktigste oppgaver

å arbeide for at de etiske normer fortsatt skal gjelde i politikken. Derfor kan den ikke tie om det som nå foregår i Biafra.» Den samme støtte kom fra biskop Defregger i München, presidenten i den tyske ligaen for menneskerettigheter, Frank Arnau og fra den franske forfatteren Jean-Paul Sartre.

Marsjen som i første rekke ble arrangert av biafranere i Tyskland gikk stille gjennom blant annet Mainz og Koblenz, Remagen, Bad Godesberg og til Bonn.

Om den direkte hjelpen meldte et telegram den 18. august at «Caritas Internationalis gjennom femti charterflyvninger har fått fram 600 tonn med levnedsmidler og medikamenter til Biafras sultende befolkning. I Skandinavia har man opplevd en stor og oppmuntrende oppslutning om hjelpearbeidet, fra tusener av små givere og fra regjeringene. Samlet har de nordiske land sendt en appell til forbundsregjeringen i Nigeria om at den må gjøre alt som står i dens makt for å sikre at flysendingene kommer frem.

KATOLSK STUDENTLAGS HØSTPROGRAM

Studentlagets høstsemester ser slik ut: Tirsdag den 17. september kl. 19.15 taler universitetslektor Peter Wilhelm Bøckman om *de kristne kirker og verdens utfordring* — tanker om Uppsalamøtet. (Neuberggt. 15.)

Torsdag 17. oktober er det doktor ing. Hans Christensens tur — emnet er den *teknologiske fremtids-tenkning*. Samme tid. (Neuberggt. 15.)

I oktober måned viser laget til Kristelig Studentforbunds møte den 24. i Universitetsgt. 20. Universitetsstip. Inge Lønning og Hallvard Beck taler om *kirke, revolusjon og kultur*. Kl. 19.30.

Ellers har Studentlaget Allehelgens-vigilie torsdag 31. oktober til fredag 1. november med pater Arno som leder. Studentlaget møtes kl. 21 torsdag i St. Hallvard kirke. (Matutin, aftens, vigilie i kirken, messe kl. 07.00, frokost — matpakke medbringes). Påmelding tlf. 55 07 71.

Torsdag 14. november taler prof. Hveding om utviklingshjelp — *eksport av teknologi eller livssyn?* Kl. 19.15. (Neuberggt. 15.)

Julemøtet holdes den 1. desember kl. 19 på St. Katarinahjemmet.

(Før de *vanlige* møtene feires messen kl. 18.30 i St. Dominikus kirke.)

GUODSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 21 25 87		10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlm. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: St. Paul kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: St. Olavs kapell (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
St. Elisabeth hospital, Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSSUND N.: St. Eysteim kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: Vor Frue kirke, Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15 6.20	10.30 —
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 50, tlf. 81 050		
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernessveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31. VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

I EN STILLE HAVE?

På mange vis er 1968 et mørkt år for menneskene, en livsfarlig og nedslående balansegang fra krise til krise. Det ser ut som om vi vikles inn i et nett av ondskap, som om kyniske krefter driver sitt spill med oss og latterliggjør våre tanker om menneskets storhet og våre håp om rettferdighet og kjærlighet. Martin Luther King, leder av de farvedes kamp i USA og en talsmann for ikke-vold blir skutt ned på en balkong i Memphis. Robert Kennedy blir myrdet i det øyeblikk han har seiret i et viktig delstatsvalg og mange for alvor øyner muligheten for en ny, yngre ledelse av hans mektige land. Brutal Sovjetmakt ruller inn over Tsjekkoslovakia i noen nattetimer og river i stykker de siste måneders byggverk av mer liberale ideer. Samtidig er vi fra uke til uke medvitende om at det foregår en grusom krig i Biafra-området, og vi har ikke helt glemt at det kjempes en ikke mindre uhyggelig kamp i Vietnam. Vold, lidelser og umenneskelighet truer med å overmanne oss, og gode mennesker faller vel av og til for fristelser til «å melde seg ut av verden» og pusle i en have. Med et stille ønske om at lynet ikke må slå ned alt for nære.

Hvis man ikke visste noe om i hvilken grad katolske hjelpeorganisasjoner er opptatt med å bringe hjelp til de krigsherjede områdene, hvordan pave Paul om og om igjen maner statsmennene til å stoppe galskapen og hvordan også mange andre trosfeller, biskoper, prester og legfolk forsøker å opptre med klokskap og forståelse i de opprivende europeiske hendelser, skulle man egentlig tro at den katolske kirke var helt ute av takt med det som foregår. For midt i de siste ukers omveltninger og prøvelser har katolikker verden over faktisk brukt enormt med tid og krefter på å diskutere — spørsmål om piller og diverse andre kontrollmidler i det kristne ekteskap.

Det vi kanskje heller burde vært opptatt av var jo blant annet å ta lærdom av og minne om det håp 1968 tross alt har gitt verden: den tsjekkoslaviske sivilbefolknings våpenløse og storartede motstand og samhold mot panser-

kolonner og tungt vepnede overfallsmenn. I skrivende stund lukker ringen seg igjen rundt landet, grensene sperres, friheten knebles. Men i løpet av noen dager har dette folket som vi kanskje betraktet med atskillig vestlig mistro tidligere, gitt oss fantastiske eksempler på hva mennesket dog er, et vesen hvis tanke og tale alene kan få en stupid supermakt til å nøle og snuble.

På langt sikt har forhåpentligvis dette eksempel skapt noe som til syvende og sist vil føre til frihet, også i Øst-Europa. Bare av den grunn burde vi nå understreke vår samhörighet og vår fortsatte vilje til dialog med menneskene bak jernteppet. Vi skal ikke tilbake til kald krig igjen, vi skal ikke bryte de forbindelser som dog finnes. Det gjelder blant annet samtalen mellom kristne og marxister. Vi trenger hverandre, mer enn noensinne.

Og dessuten, det som har skjedd kan også minne oss om en viktig ting. Vi er nødt til å gjennomføre den frie debatt som er innledet i Kirken om ekteskapet og fødselskontrollen, lydhøre for paven ord, men også klar over at dette er ting som vi personlig må ta en ansvarlig stilling til. Dessverre må vi antagelig nå bruke tid på dette. Det gjelder også dette lille blad. Men la oss ihvertfall gjøre det på en måte som det høver seg mellom trosfeller. Det er det minste bidrag vi kan gi til en smule fred og fordragelighet i verden.

Og la oss så siden vende oss mot viktigere oppgaver.

Å. R.

SITUASJONEN -

Kristne journalister i Tsjekkoslovakia har appellert til venner og kolleger over hele verden om å støtte deres kamp. I et møte i Praha har disse pressefolkene kommet med en enstemmig uttalelse for Dubcek og Cerniks styre. For å unngå arrestasjoner flyttet journalistene fra sted til sted i de første krisedagene — i dag vet man ingenting om deres skjebne.

I en skrivelse til den tyske biskopkonferanse har de tyske katolikkers sentralkomiteé bedt om at biskopene må sikre en fri og åpen diskusjon om fødselskontroll-spørsmålet. Samtidig ber sentralkomiteen om at bispekonferansen innleder en åpen meningsutveksling om saken med paven selv og med verdenskirken episkopat.

PRAHA 21. AUGUST 1968

— Masken er falt.

(Fra Arbeiderbladet)

NESTE NR. AV «ST. OLAV»
utkommer lørdag 21. september.

LESERNE SKRIVER

«DET STORE FLERTALL»

Herr redaktør.

Etter å ha lest de mange reaksjoner på Pavens rundskriv «*Humanae Vitae*», sitter jeg igjen med det inntrykk at vi er satt 2000 år tilbake i tiden. Igjen knurrer folket: Dette er hård tale. Hvem kan høre den? Og mange vil sikkert gå bort. Men som hin gang vil sikkert Kirken la dem gå. Engang gikk hele England tapt for Kirken på grunn av et kategorisk NEI. Siden har den gang på gang «talt Roma midt i mot». Blott har den spurt: Vil også I gå bort?

Nå er det igjen brann i rosernes leir. «Forståegpåerne» bruser igjen med hane-kammene. Paven tar feil. Paven har misbrukt sin autoritet. Tenk det, Hedda. Hvem er det så som ikke tar feil? Helse-direktøren? Forfatterinne X? Lege Y? eller for den saks skyld skomaker Z? Eller er det samvittigheten? Nei, fri og bevare oss. En gammel historie sammenligner samvittigheten med en terning som sitter inne i brystet på oss. Hver gang vi gjør noe galt snur den på seg, og dens skarpe hjørner forårsaker smerte. Når imidlertid terningen har snudd seg tilstrekkelig antall ganger, blir hjørnene avslepet og terningen forvandles til en glatt kule som kan rotere som en snurrebass uten at vi merker det minste. Nei, samvittigheten er avgjort ikke ufeilbar.

Jeg skulle anta at det store flertall av kirkens lemmer, alle dem som ikke har ordet i sin makt, som ingen ambisjoner har, hvis eneste funksjon i kirken er hver søndag å knele ved nederste benk og fremstamme: Herre, vær meg synder nådig — jeg skulle anta at alle disse vil svare på kirkens spørsmål med hine selv-samme ord: Herre, til hvem skal vi gå?

Min egen reaksjon: Mitt livs stolteste øyeblikk, Stolthet og fremforalt takknem-lighet er det som overvelder meg. Takknem-lighet over å få tilhøre den gamle Kirke som med suveren forakt for hen-siktsmessighet og følger nekter å rikke seg en tomme. Det er godt å vite at den grunn en bygger på er selve Klippen.

Så er vel jeg en Helgen? Ingenlunde. Snarere tvertom. Når alt kommer til alt er jeg kanskje den dårligste katolikk i verden. Ett vet jeg imidlertid: Peter har talt, saken er avgjort. Så får det bli en sak mellom Gud og meg om jeg har efterlevet Peters ord. Skulle den gode vilje fra tid til annen ikke strekke til, så finnes det nå som før en vei til et lite avlukke nederst i kirken. Gud skjæ takk.

Arvid Aarvak, Porsgrunn.

Pave Pauls encyklika om fødsels-kontroll har selvfølgelig også skapt ny diskusjon blant norske katolikker — vi skiller oss på den måten ikke fra resten av den katolske verden. Også hos oss møter man hos trosfeller det gamle uttrykket «Roma har talt, saken er avsluttet». Andre merker seg for eksempel den tyske moralteologen Bernhard Haerings kommentar om at dette nødvendigvis ikke er Kirkens siste ord om saken. Når følgende skrives drøftes ellers den pastorale behandling av spørsmålet på et prestemøte for hele bispedømmet.

ST. OLAV mener at det bl. a. er riktig å forsøke å gjengi noen av de tanker som enkelte legfolk i Oslo gjør seg om problemet. Brev og kontakter vi har hatt også med andre steder i landet tyder forsåvidt på at de ikke er alene om sin stillingtagen. Vi er, som kloke hoder forlengst har konstateret, i en meget vanskelig situasjon, det gjelder både prester og legfolk. Men vi tror ikke det nytter å gå utenom en fortsatt klargjøring av reaksjonen på pavens erklæring. Man skylder å gi ærlig uttrykk for sitt syn på rundskrivelsen, det bør bare helst gjøres med forståelse og omtanke for fellesskapet.

Innenfor store deler av det katolske legfolk, også i vårt land, hadde det vokst frem et begrunnet håp om at paven ville endre den tradisjonelle holdning til bruk av antikonsepsjonelle midler innenfor ekteskapet. Dette håp hadde ikke bare sin grunn i meldingen om at den tradisjonelle doktrine var blitt tatt opp til ny overveieelse, og at ønsket om en revisjon

Å. R.
ÅPEN

ble støttet av fremtredende teologer og andre eksperter, langt inn i preste-standen og episkopatet. Det bunnet også i en personlig og samvittighetsfull overbevisning om at den strenge avvisning av prevensjon ikke harmonerer med et kristent helhetssyn på kjærlighet og ekteskap. Dette kom tydelig frem i en resolusjon som ble vedtatt med stort flertall av legmannskongressen i Roma høsten 1967 og som den norske delegasjon der støttet fullt opp om.

Det er en kjensgjerning at pavens rundskrivelse ikke har maktet å fjerne grunnlaget for denne reflekterte overbevisning hos svært mange katolikker over hele verden. Det finnes også norske legfolk som etter samvittighetsfulle overveielser er kommet til at avvisningen av antikonsepsjonelle midler ikke er en nødvendig konsekvens av et katolsk syn på kjærlighetslivet og ekteskapets verdighet.

Man er klar over at en pavelig lære-erklæring og veiledning har krav på de troendes respekt og lydhørhet. Likevel må man, mener en gruppe legfolk, uttrykke dyp skuffelse over innholdet i *Humanae Vitae*. Flere av de som gir uttrykk for dette er foreldre med barn og har møtt problematikken

KJENT MORA

Den kjente Redemptoristpater og moralteolog Bernhard Haering sender om kort tid ut to arbeider på Kaffke-Verlag i Frankfurt: «Brennpunkt Ehe» og «Krise um *Humanae Vitae*», forteller det tyske katolske nyhetsbyrået KNA. Haering som både var sekretær i konsilets underkommissjon for ekteskaps spørsmål og medlem av den pavelige kommisjon for spørsmål i forbindelse med fødselsregulering, peker på hvor vanskelig det er å forene det annet Vatikan-konsils tanker og erklæringer om ekteskapet og familien (*Gaudium et Spes*) med argumentasjonen i *Humanae Vitae*.

Når det gjelder spørsmålet om rundskrivelsen *Humanae Vitae* forplikter alle katolikker, svarer pater Haering med henvisningen til de alminnelige prinsipper som ble fastlagt i «*Gaudium et Spes*» på følgende måte:

● Alle som ærlig kan si ja til encycli-

NORSK DEBATT

gjennom egen erfaring. Andre har samvittighetsfullt forsøkt å sette seg inn i det omfattende dokumentariske stoff om emnet. På denne erfaringsbakgrunn mener de å måtte karakterisere encyclikaens fordømmelse av alle former for barnebegrensning som ikke er «naturlige» eller basert på frivillig avholdenhet, som urealistisk og en kime til alvorlige sjelelige konflikter hos mange ektefeller. Og etter deres mening undervurderer pavens rundskrivelse dessuten kjærlighetslivets vesentlige rolle innenfor ekteskapet og synes å stille seg i veien for dets fullverdige utfoldelse innenfor rammen av et ansvarlig samliv.

Disse legfolk er klar over de pastorale problemer som gjennomføringen av pavens anbefalinger stiller presteskaper overfor. Men de ber om at man ikke må velge en fremgangsmåte som innebærer at de legfolk som etterkomme encyclikaens krav, *ipso facto* blir å betrakte som «syndere» som man med lempelighet må forsøke å bringe inn på den rette vei.

Man er klar over at pavens rundskrivelse ikke kommer inn under betingelsene for den pavelige ufeilbar-

het, og at den følgelig ikke kan unndra seg å bli prøvet mot samvittigheten og den personlige overbevisning. En slik samvittighetsfull prøvning, i kjærlighet til Kirken og med respekt for læreembedets funksjon må være den enkelte katoliks klare rett. Når dette fører til divergerende oppfatninger om spørsmål som ikke er avklart i dogmatisk form, må det være en felles oppgave å vise at kristne mennesker kan make å leve videre et troens liv i innbyrdes kjærlighet på tross av slike uenigheter, blir det fremholdt. En panikkartet reaksjon med ubehersket protest mot læreembedet fra legfolkets side og med disiplinære mottrekk fra kirkeledelsens side — ville bli til ubotelig skade for dette livsfellesskap i Kirken.

Katolikker ST. OLAV har snakket med sier det endelig slik:

Som katolske legfolk føler vi at situasjonen pålegger oss et særlig ansvar for å utvise en moden, reflektert holdning og unngå både den blinde lydighet og den hemningsløse opposisjon som hver for seg kan skade Kirkens sanne enhet.

Den katolske kirke i Norge har vært lykkelig spart for de opprivende stridigheter som har preget det kirkelige liv i flere andre land i de senere år. Det gir oss en særlig forpliktelse til å møte også den aktuelle situasjon med den frimodighet og den innbyrdes tillitt som skulle være en frukt av vår felles tro.

EOLOGS SYN

kaen må gjøre det med alle konsekvenser dette kan innebære.

● Enhver som tviler på at han eller hun kan godta rundskrivelsens forpliktelser, må studere den grundig og prøve å komme til klarhet i sin samvittighet gjennom videre informasjon. I mellomtiden må de holde seg til encyclikaen.

● Enhver som helt ærlig ikke kan akseptere Humanae Vitae lære og fordringer, må følge sin oppriktige overbevisning. Ektefolk som av gode grunner og med ærlig samvittighet anvender ansvarlige metoder for fødselsregulering — som etter deres oppfatning er den best mulige løsning — kan fortsatt gjøre dette uten å kjenne skyld.

● Prestene må utvetydig underrette de troende om pavens lære uten dermed å betegne Humanae Vitae som Kirkens siste ord.

LESERNE SKRIVER

«CAUSA FINITA»?

Hr. redaktør.

Det er tragikomisk, at Kirken i en tid, hvor det fra alle kanter bleser en økumenisk vind, selv slår sprekker fra øverst til nederst i en splittelsens storm. Og det må man si, den gjør, når selv geistligheten offentlig i dagspressen tar avstand fra pavens encyclica. Legfolket skal ikke «ta det tungt», men følge sin samvittighet (dvs. sine lyster). Forresten har jeg alltid vært så dum å tro, at en katolikk fulgte sin samvittighet, når han adlød pavens røst i spørsmål ang. tros- og sedelære. Jeg

har lært av min åndelige rådgiver, at hva Kristi etterfølger erklærer ex cathedra er uomstøtelig til alle tider, hva han skriver i en encyclica gjelder «hic et nunc». Noen befolkningseksplasjon blant katolikker her i Norden er det såvisst ikke tale om, og i de ikke-kristne u-land er det vel ingen, der interesserer seg for pavens uttalelser. Om all verdens katolske biskoper gikk imot pavens oppfatning, må Kristi Stedfortreder bare bøye seg for Kristi stemme. Og mon Gud ville endre sine lover etter en flertallsbeslutning? — Nå

(Forts. neste side)

Den tjeckoslovakiska tragedin är inte bara Tjeckoslovakiens tragedi — den är en socialismens tragedi. Man hade hoppats på en demokratisering inom kommunistländerna, en möjlighet till pluralism inom östblocket. Just nu — efter en veckas okkupation — finns det inte mycket kvar av hoppet. Och en värld sörjer.

Men somliga finner stimulans i malörten: var det inte det vi sa? Nu har socialismen visat sitt rätta ansikte, och där fick alla dessa naiva eller cyniska vänsterradikaler! På reaktionärt håll vädras kanske rent av morgonluft: nu måste pendeln slå tillbaka, från vänster till höger, Et cetera. Somliga drar sig inte heller för att utnyttja Tjeckoslovakiens tragedi som ett välkommet slagträ i den inhemska partitritan — man kan bara hoppas att de ska falla på eget grepp.

Och om nu Sovjet skulle retirera en bit och avstå från att slå ned motståndet med full kraft — ska det då finnas kommentatorer cyniska nog att påpeka att ryssarna «fallit till föga» eller att de «förlorat ansiktet» — det var det uttryck några använde när Sovjet lät bli att sätta igång ett världskrig vid Cubakrisen. När vi säger om den aggressiva parten att han «förlorar ansiktet» då han inte sätter alla sine hotelser i verket, bidrar vi aktivt till att upprätthålla den brutala och stupida prestigeföreställning som oräkneliga människoliv har måst offras för.

När jag dessa dagar har hört, sett och läst om hur kommunister världen över fördömer och tar avstånd från kränkningen av Tjeckoslovakien, kan jag inte undgå att frapperas av en sak: kommunisternas dilemma är i mångt och mycket analogt med katolikernas, trots olikheter som är fundamentala och så självklara att de inte behöver närmare påpekas. Bland likheterna finns exempelvis en tendens att absolutifiera systemet som sådant, på bekostnad av själva den sak det representerar. Detta sker, när socialismen identifieras med Kreml och katolicismen med Vatikanen, och när

trekker leserne overbærende på skulderne: «det er åpenbart en gammel dame utenfor ,faresonen' der skriver.» Ganske riktig! Men også jeg har vært ung i et katolsk ekteskap og levet under samme lov. La i tvilstilfelle den individuelle samvittighet ha det avgjørende ord, men når paven har talt, la oss da som gode katolikker si: Roma locuta, causa finita.

Ulla V. Berrum,
Fredrikstad.

GUNNEL VALLQUIST:

«SOCIALISMENS

SKREVET FOR «ST. OLAV» UNDER

Et bilde som hele verden husker fra det brutale angrepet: tunge panservogner i Prahas gater.

dessa båda administrativa organ tillerkänns obetingad lojalitet oavsett vad de förkunnar eller företar sig. I denna falska identifikation är de «reaktionära» inom respektiva system paradoxalt ense med systemets bejackare.

Det finns i alla auktoritära system två tendenser — en uppifrån, en nedifrån — som möter varann och ingår en förening som kan bli katastrofal för sanningen, rätten och friheten. Det är tendenser hos de makthavande att överskrida sina verkliga befogenheter, och hos de underlydande att fly ansvaret och abdikera från förpliktelsen att själv ta ställning till rätt och orätt, i enlighet med den upplysning man förfogar över.

Vi katoliker behöver inte gå så långt tillbaka i historien för att konfronteras med ett sakernas tillstånd då kyrkan med våld krossade alla tendenser som avvek från den godkända normen och gjorde det med hänvisning till ordning eller renlärighet. Samma mönster som det Sovjet nu följer. Och vi behöver bara gå några få år tillbaka i tiden för att möta en kyrka som — visserligen inte längre med våld utan med andliga maktmedel — sökte kväva varje försök till nytänkande utanför de offici-

ciellt utstakade riktlinjerna. På den tiden rädde en påfallande likhet mellan den stalinistiska partilojaliteten och den katolska: när teologer efter hemligstämplade rättegångar bakom lyckta dörrar dömdes ohörda, och tiggande underkastade sig.

Att denna tid är förgången har vi i dessa dagar de mest övertygande bevis på, när en massiv katolsk opinion i alla länder deklarerar en uppfattning som klart strider mot den som påven i ett auktoritativt dokument har hävdad.

Vad jag vill understryka är att här finns en parallell som jag tror katoliker har anledning att betänka. Vi katoliker borde mer än andra vara i stånd att fatta den auktoritetskrisis, den förtroendekris som den socialistiska världen har kastats in i, om vi bara vill känna igen vår egen erfarenhet. Vi borde ha särskilda förutsättningar att visa på vägen ut ur denna kris, en väg som kan karakteriseras som den lojala protestens väg. Lojalitet inte med systemet som sådant men mot budskapet som systemet skulle ha till uppgift att tjäna. Liksom evangeliet är större än kyrkolagen och förpliktar över denna, är socialismens idé större och mer förpliktande än den kommunistiska partidisciplinen.

Och ju mer övertygad man är om

TRAGEDIE»

KRISEDAGENE I TSJEKKOSLOVAKIA

idéns, om idealets sanning och bärkraftighet, dess mer får man del av den frimodighet och den frihet som kommer av en fast tro. Den som i grund och botten är osäker, behöver en kadaverdisciplin, klamrar sig fast vid den. Men den som har tro, han vågar vara olydig när anledning finns. De tjeckoslovakiska motståndskämparna är förmodligen mycket mer övertygade om socialismens sanning än de ryska soldaterna, uppfödda med propaganda, befallningar och förbud och därför i grunden osäkra och rädda. På samma sätt som fanatiker är det.

Jag inbillar mig att två kategorier människor i dessa dagar har särskilt stora förutsättningar att förstå de övertygade kommunisterna världen över i deras förtvivlade avståndtaganden från övergreppet mot Tjeckoslovakien. Det är den amerikanske oppositionen, som vet hur det känns att trots att man älskar sitt land, och just därför att man älskar det, tvingas revolvera mot dess orättfärdiga politik. Och det är de katoliker som av samvets skull befinner sig i opposition mot påvens ukas mot preventivtekniken. Båda dessa kategorier vet av egen erfarenhet, fast på olika sätt, vad det betyder, som uppriktigt övertygade kommunister i alla länder erfart: att den familj inom mänskligheten som man hör samman med i en gemenskap av blod, hjärta och själ — att den svinger mänskligheten. Och detta svek

upplevs allra starkast av dem som står lojala med den som begår det. Det är en bokstavlig sönderslitande upplevelse: man kan inte förneka sin djupaste tillhörighet till ett land, en kyrka, ett politiskt ideal — och man måste ta avstånd från dess handlingsätt i en konkret situation. Man känner sig inte höra hemma någonstans, därför att man varken kan sluta upp helhjärtat på den ena sidan eller på motståndarnas.

Det är i sådana situationer som individens och gruppens mognad sätts på prov. Det är därför att så många då inte håller provet som historien uppvisar en rad långsiktiga katastrofer: kyrkoschismer, djup inbördes nationell splittring, obalanserade överslag från den ena politiska ytterligheten till den andra.

Det finns flera felaktiga sätt att reagera i en sådan situation. Man kan välja att mot bättre vetande, försvara de maktavandandes handlingsätt, man kan i falsk lojalitet föredra ett generat tigande, man kan tysta sitt samvete och bli en medlöpare, och man kan bara kasta lojaliteten över bord och eventuellt bli en överlöpare, i harm eller förtvivlan. Allt detta är brott inte bara mot ett ideal utan också mot historien: det gäller att på en gång protestera mot ett svek och hålla fast vid och förkunna de ursprungliga ideal som nu svikats och som är livsviktiga för mänskligheten

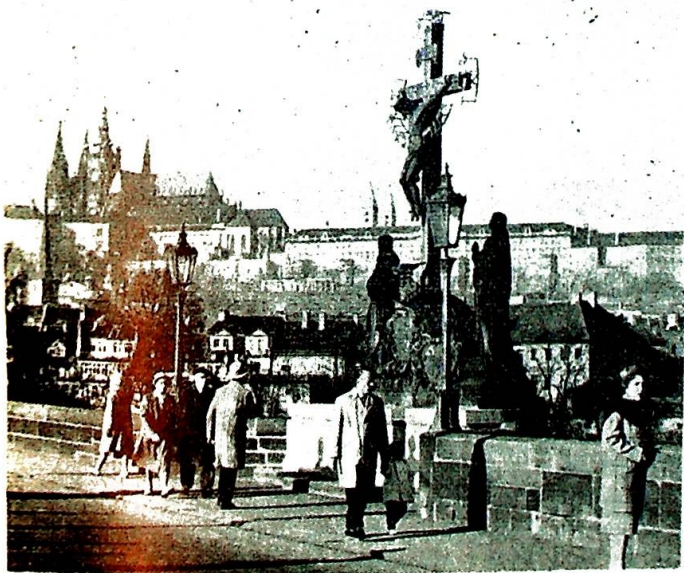
utveckling. Även om det i det aktuella läget kan vara ytterst impopulärt att ta dem i sin mun.

Den avgörande frågan blir då först och främst: äger själva saken, idén, ett sådant inneboende värde, en sådan sanning och styrka att underlag finns för en lojal kritik, eventuellt en lojal motståndsrörelse, i varje fall en lojal opposition? Om så är, kan och måste man i sakens namn öva kritik mot sakens företrädare. På samma sätt som alla reformatorer inom kyrkan har övat sin kritik i evangeliets namn, så måste övertygade socialister nu kritisera Tjeckoslovariens ockupanter i socialismens namn. Det är fråga om att gå in i en «profetisk» roll (vilket för övrigt, kristna emellan i varje fall, också innebär att man medvetet måste ta risken att vara en falsk profet.)

Men mycket beror också på utomstående människor «a / god vilja». Deras plikt är det, om de vill mänsklighetens bästa, att stödja den lojala oppositionen inom respektiva läger, att ta den ad notam, att inte tillåta sig förenklingar i stil med: «katoliker lyder påven i stället för samvetet», «USA = mördare», «kommunister är hänsynslösa lögnare». Det är när vi gör gemensam sak med oppositionen inom USA som vi kan ha en chans att inverka på Vietnams tragedi, det är när vi hävdar möjligheten och nödvändigheten av pluralism inom den socialistiska världen — liksom inom den katolska — som vi på längre sikt kan hjälpa det tjeckoslovakiska folket och andra folk till frihet och fred. Inte genom att ta heder och ära av det amerikanska folket eller vägra det socialistiska systemet existensberättigande.

Så mycket mer — och det är det sista jag här vill säga — som det inte finns något som helst tvivel om att socialismen som sådan omfattas av oräkneliga övertygande kristna och andra idealister inom östblocket. Vad jag fann under ett par månader jag

(Forts. neste side)

— — de lojales tyngste stund.

BLIKK på TIDEN

INGEN LØSNING

■ «Løsningen» var ingen løsning. Ikke reddet den uavkortet tsjekkernes nyvunne frihet — ikke greide den å få den hektisk smilende sameksistens-masken på plass foran russernes ille kompromitterte ansikt. Selv tenker vi ikke bare på det tsjekkosllovakiske folk i sin helhet, men også på våre trosfeller, som nettopp, etter 20 år i stalinistisk jerntrøye, hadde begynt å ånde opp, og funnet forståelse for sine krav om elementær trosfrihet hos Alexander Dubcek — før Moskva-avtalen. En undres: Mon det ikke står ett og annet også om kirken, i denne avtalens mange hemmeligholde klausuler?

Hva de siste ukene har avslørt, er hvor skrøpelig vårt håp på fredens og sameksistensens vegne dessverre er, og hvor fortvilende effektivt det kan settes på plass. Ikke desto mindre: Mon denne imponerende oppvisning i sivilmotstandens og åndsmaktens ressurser noensinne vil bli glemt — selv i generalstabene? Okkupasjon er altså ikke alt. Problemene etterpå kan bli uovervinnelige. Både den ene og den annen regjering, også vår egen, burde nøye studere erfaringene fra det tsjekkiske drama og legge opp et detaljert program for «sivilforsvar» *new style* — den fabelaktige, våpenløse maktfaktor tsjekkerne har demonstrert for all verden.

Det er vel tankegangen bak noen ellers mistrøstige betraktninger av «Verdens Gang»s kulturredaktør Leif Borthen (23. august): Den *umiddelbare* reaksjon på angrep er tilintetgjørelse av angriperen. Ikke uskadeliggjørelse. Men tilintetgjørelse:

«Det aller verste, det som gjør det mest håpløst likevel, må vel være erkjennelsen av, eller i hvert fall mistanken om, at innerst inne er vi av akkurat samme art, at vi fremdeles, sannsynligvis selv de beste av oss, i virkeligheten står på samme primitive utviklingstrinn som mennesker. For hvor mange f. eks. kan den tanke, i hvert fall som et glimt ha dukket opp av avgrunnen: Hvorfor tar ikke de som vitterlig har midlene til det og utsetter de formastelige av jordens overflate?»

Her ble det i debatten i TV av de høyt kultivererte politisk kyndige kommentatorer luftet undring over at det tsjekkiske folk ikke spontant reiste seg mot overmakten og kjempet til døden. Det ble nok snakket bort, men i luften lå insinuasjonen igjen om at det tsjekkiske folk ikke var så modige, så heroiske som mange andre antas å ha vært i lignende situasjoner.

Man skulle jo tro at make til virkelig mot har man aldri sett demonstrert av et folk. Og det for en gangs skyld et mot som ikke bare er blindt følelsesmessig manifestert, men kontrollert av den evne til å bruke intelligens som gjerne tillegges mennesket som et særpreg. I en barbarisk verden for øvrig har det tsjekkiske folk stått fram som *det siviliserte folk*.

At det har gjort det, at vi får vite at et slikt fenomen eksisterer, tør vel være omtrent det eneste håp vi kan gå videre på i noen tro på en mening med mennesket.»

Vel — det er i hvert fall ett av dem.

tillbringade där förre året, var ett generellt och generöst bejakanda av det socialistiska systemet såsom det man betraktade som det bästa för folket och för mänskligheten i dess helhet. Och samtidigt — hos samma människor — en kraftfull och frimodig opposition mot det sätt på vilket socialismen förverkligas i dessa länder: med åsiktsförtryck och ofrihet. Vad de ville och eftersträvade var frihet

och ideologisk pluralism inom ramen för socialismen. Vill vi stödja dem, måste vi göra det genom att vädja till socialismens egna ideal, inte genom att nedvärdera dem. Det bidrar bara till att förtrycket hårdnar — en rent elementär reflex.

Vad som än kommer att ske med Tjeckoslovakien, en sak kan aldrig utplånas: under några dagar har ett folk bjudit motstånd utan våld, med

den blotta styrkan i sin övertygelse att sanningen skall segra, som det tjeckiska valspråket lyder alltsedan Johann Hus. I kraft av sin tro på socialismen har detta folk vågat sätta sig upp mot en socialistisk stormakt, och det har gjort det med en frimodighetens grace och stil som är det osvikliga tecknet på en nivå av civilisation som troligen saknar motstycke i vår världsdal.

MEDIA-MEDLIDENHET

■ Massemedia, ganske særlig TV, synes i lykkelige stunder å gjøre hele menneskeheten til én familie. Det er, ihvertfall delvis, en illusjon. *Sensasjonen* er fremdeles informasjons-teknikkens kjæreste effekt, søkelyset flytter vår oppmerksomhet fra én tragedie til den andre, og mister fort oversikten. I disse uker da alle har fulgt Tsjekkoslovakia gjennom tre—fire nyhetsmeldinger om dagen, har de sultende biafranerne fremdeles fortsatt å dø i et antall av 6000 (noen hevder 12 000!) *pr. dag*. Det sier litt om både verdensopinionen og menneskets sinn, at noe slikt plutselig kan komme «i skyggen». Værre kan skje: Da indoneserne for et par år siden massakrerte 200 000 «kommunister», gikk det nesten upåaktet hen og uten protester — det opinionsdannende *team* av journalister var da i Vietnam. Vilkårigheten i dette pokerspillet om vår oppmerksomhet er egentlig opprørende.

«Vårt Land» (21. august) minner med rette om at heller ikke i Nigeria er der «løsninger» som verdens samvittighet uten videre kan godta eller glemme:

«Klimaks nærmer seg i krigen mellom Nigeria og utbryterstaten Biafra. Ibo-folket er nå trengt sammen i stammens kjerneområde. Etter alt å dømme vil de føderale styrker med sine overlegne maktmidler snart ha erobret Biafras byer og sentrer. Vil dette — slik som Ibo-folket frykter — bety dens utslettelse eventuelt under en fortsatt ødeleggende geriljakrig? Man vil helst ikke tro at denne frykten er reell. Men den gjør det likevel særdeles nødvendig at Røde Kors med hele apparatet av internasjonale hjelpeorganisasjoner snarest får satt seg fast i Biafra. Ikke bare for å møte sult og sykdom. Det er på sin plass å få organisert en upartisk kontroll mot farene for folkemord, for utslettelsen av det «uro-element» den begavede, opprørske Ibo-stammen menes å representere.

Her er det FN's ansvar i første rekke trer inn. Så oppløst og hatsk som situasjonen er blitt etter 13 måneders borgerkrig, kan dette ansvar når som helst bli aktuelt. Derfor er det nødvendig at FN gjennom Sikkerhetsrådet holdes i alarmberedskap. Verden vil ikke passivt se på at Biafra-tragedien til slutt likevel ender i et skåningsløst folkemord mot de overvunne biafranerne.»

En stygg mistanke demrer for mange av oss: Det vil visst verden faktisk likevel, hvis det viser seg for vanskelig og kostbart å gjøre noe annet.

Brikker i et pokerspill.

Om Pave Paul VI's rundskriv

HUMANAE VITAE

Orienterende veiledning

av

Biskop John W. Gran

Encyklikaen «*Humanae Vitae*» har uten tvil stilt den katolske verden overfor dyptpløyende menneskelige og pastorale problemer. Den som følger med i den innenlandske og utenlandske presse blir hurtig klar over at noe uvanlig er skjedd i og med promulgeringen av dette rundskriv. Vanligvis har en pavelig encyklika, iallfall innen Kirken, en fredsskapende, avklarende effekt. I nærværende tilfelle synes det som om det motsatte har skjedd. Diskusjonen omkring det tema som den pavelige encyklika hadde som mål å fastlegge på bindende vis for alle katolikker, har tiltatt merkbart, og for første gang i manns minne har meningsutvekslingen som så å si foregår på åpen scene også i katolsk presse, blottlagt dype menings- og holdningsmotssetninger som er blitt betegnet som autoritetskrise eller endog som troskrise. Den gamle formel: «*Roma locuta, causa finita*» (Roma har talt, saken er avgjort) er, det må medgis, ikke blitt realisert, iallfall ikke i første omgang. Situasjonens alvor kan kanskje mest avleses av den kjensgjerning at et antall prester, menn som med sitt lydighetsløfte til sin kirkes øverste myndigheter står i et særlig lojalitets-forhold til læredokument av denne art, mere eller mindre åpenlyst har erklært seg ute av stand til å gå inn for visse essensielle punkter i Pavens encyklika. Det er på denne bakgrunn at bispekonferansene verden over er blitt kalt sammen for å diskutere den oppståtte situasjon. Også den Nordiske Bispekonferanse vil ta opp dette spørsmål under sitt møte i Helsinki siste uke i september. Som en forberedelse til drøftningene der har de prester som var til stede under det teologiske prestemøte på Hønefoss i dagene 26.—30. august sammen med meg i kollegial åpenhet forsøkt å klarlegge de problemer vi her står overfor. Jeg anser dette for å ha vært av vesentlig nytte for prestene selv; men fremforalt har det gitt meg et viktig materiale for de forestående drøftinger på Bispekonferansen.

Men det er ikke bare prestene som har uttalt seg, det har heller ikke manglet på åpenhjertige brev fra legmannshold til meg personlig. Også disse har bidratt til å fordype innsikten i problematikkens vesen og omfang. Både prestene og legfolket, i det minste en ikke liten del av disse grupper, ønsker retningslinjer og veiledning. Noen av dem føler, tross Pavens klare ord, at de er kommet opp i en konfliktssituasjon som de mener de i det lange løp ikke makter å leve i uten fare for sin integritet som kristne eller rett og slett som mennesker.

Fordi Bispekonferansen først vil finne sted om noen uker, etterkommer jeg for nærværende dette ønske, selv om det nødvendigvis må bli på en foreløbig måte.

Det må være hevet over enhver tvil at Paven, ifølge den katolske kirkes selvforståelse, har anledning til å tale direkte til Kirken på en måte som er bindende for den enkelte katolikk når det dreier seg om troen eller moral-læren. Ingen, hverken biskoper, prester eller andre har da myndighet til å omtolke eller bortforklare Pavens ut-

trykte intensjon. Det påligger derfor våre katolske kristne å sette seg nøyaktig inn i encyklikaens lære, søke å forstå dens hensikter og motiveringer og reflektere lojalt og med størst mulig sinnsro over de i sannhet tankevekkende ord som her blir sagt. Særlig vil jeg fremheve at Paul VI har mange positive ting å si om den gjensidige kjærlighetsutfoldelse innenfor ekteskapet og at han på ingen måte forfekter et syn på ektefellenes seksuelle samliv som noe rent kroppslig eller sekundært. Men også det Paven skriver om den moralske relativisering vi er oppe i og de ubotelige skadevirkninger en stadig videre utglidning er i ferd med å avstedkomme må tas alvorlig, kanskje særlig av dem som tilhører vår kulturkrets. Det er vel ikke for meget å si at Evangeliets ord: «Vil noen komme etter meg, da må han fornekte seg selv, daglig ta sitt kors opp og følge meg» (Lukas 9, 23) er ved å gå i glemmeboken. Pavens rundskriv er ikke minst et besinnelsens rop i en tid da den moralske sans for manges vedkommende er blitt så avstumpet og våg at de ikke lenger er i stand til å erkjenne at Guds kjærlighets lov gjennom evangeliet har noe som helst krav på deres lydighet. Paul VI's ord kommer nok her i rette tid. Encyklikaen er for nærværende under oversettelse til norsk og vil bli sendt ut så snart den foreligger i trykk.

Denne tekst fastslår som alle vet ennu en gang at bruken av kunstige fødselsregulerende midler er naturstridig og derfor ikke kan tillates av Kirken som, med Pavens ord, har Kristi myndighet til å tolke «ikke bare evangeliets bud, men også naturloven, ettersom også den er uttrykk for Guds vilje og like nødvendig for frelsen». Dette autoritære utsagn må sees på bakgrunn av følgende kjensgjerninger: Det kan statistisk påvises at kunstig fødselsregulering også praktiseres blant katolikker. Særlig utbredt er denne praksis i Nord-Tyskland, Holland, Belgia og Storbritannia; Skandinavia ligger visstnok ikke langt etter. Også sjelesørgere fra disse land lar det skinne igjennom at mange ektepar i de senere år har tatt loven i sin egen hånd og løst sine barnebegrensingsproblemer ut fra overveielser som for en stor del unnslipper dem (sjelesørgerne) — idet dette spørsmål som oftest ikke engang berøres. Til grunn for denne holdning ligger en vilje hos legfolket til personlig refleksjon og stillingtagen til en rekke problemer som man i tidligere tider fant det naturlig å drøfte med en prest. De finner gjerne en bekreftelse av denne innstilling i ordene fra konsildokumentet *Gaudium et spes*: «Det som legfolket bør vente av sine prester, er lys og åndelig styrke, og legfolket skal ikke tro at hyrdene alltid har kompetanse til med det samme å kunne gi konkrete svar på ethvert spørsmål som måtte dukke opp, selv om det er alvorlig. De skal ikke engang tro at dette er hyrdenes oppgave. De skal snarere la seg opplyse av kristendommens visdom og oppmerksomt lytte til læreembedet for selv å kunne bære sitt ansvar.» At streken er blitt trukket på meget forskjellig

vis når det gjelder hva man mener faller innenfor prestens kompetanse og hva ikke, synes innlysende. Det som imidlertid står klart er at der i våre nordiske land idag lever katolikker som fullt bevisst har foretrukket det sikre for det usikre, samtidig som de med ofte dypt engasjement praktiserer sin katolske tro og regelmessig mottar sakramentene. Når denne situasjon har kunnet utvikle seg, var det fordi man i meget lang tid levde i forventning om en viss oppmykning av Kirkens tradisjonelle standpunkt; en forventning som ble styrket av en tilsynelatende voksende enighet moralteologene imellom at en slik oppmykning ikke ville stride mot de fundamentale etiske prinsipper. Videre spilte det inn at flertallet i den pavelige kommisjon som lenge behandlet dette spørsmål hadde uttalt seg i liberaliserende retning, samt at den legmannskongress som fant sted i Rom ifjor med stort flertall henstillet til Paven om å overlate disse spørsmål til ektefellenes samvittighet og ansvarsfølelse. Katolikker som på denne måte har vennet seg til å praktisere kunstig fødselskontroll befinner seg for nærværende i en konfliktsituasjon. Pavens encyklika har ikke gitt dem den oppmykning de hadde håpet på, og foregriper, og nu fordres det av dem at de lojalt skal gi opp denne praksis på premisser de selv ofte ikke føler seg overbevist av. Pavens rundskriv, mener de, fører naturrettslige argumenter i marken som forsvar for forbudet av kunstig fødselsbegrensning som ikke tilfredsstiller deres intellekt og motsier deres erfaring. For ikke få ektefellers vedkommende hevdes det med styrke at den nedvurdering av kvinnen og utglidning i nydelsessyke som encyklikaen advarer imot, ikke er og ikke vil tillates å bli en realitet i deres eget ekteskap, tvert om: de har erfaring for, sier de, at en klok og veloverveiet bruk av preventive midler har utviklet og styrket deres kjærlighetsliv og kristne samhold i familien. Med andre ord, det sies like ut av praktiserende engasjerte katolikker at de har øvet fødselskontroll helt bevisst ut fra for dem høyverdige motiver og at erfaringen har bestyrket dem i deres overbevisning om riktigheten av denne innstilling. De sier at de umulig kan innse at det de gjør er synd, og at de derfor for første gang i deres liv som katolikker føler seg i konflikt med Kirkens læreembede.

La meg på bakgrunn av denne situasjon få presisere følgende: Det må være ganske klart at bruken av preventive midler innenfor ekteskapet med hensikt å unngå ethvert svangerskap må ansees som alvorlig synd: en frustrasjon av ekteskapets egentlige formål. Dernest at bruken av slike midler for å holde barnas antall på et lavmål, når ellers forutsetningene er tilstede for å sette til verden og oppdra en større barneflokk, også må ansees for å være galt, (smlgn. *Gaudium et Spes*, nr. 50: «(Ektefellene) skal ta hensyn til sitt eget beste og til såvel de barn som de har og til de barn som de eventuelt måtte få. De skal vurdere de materielle og åndelige kår som samtiden og deres egen sosiale stilling byr dem, og de skal endelig ta hjemmets, samfunnets og selve Kirkens vel i betraktning. I siste instans skal foreldrene selv avgjøre saken for Guds åsyn... Blant de foreldre som således utfører det oppdrag som Gud har gitt dem, vil vi her fremheve disse som, etter alvorlig overveielse, med stor-sinn går inn for å gi en barnerik familie en fullverdig oppdragelse.»

Problemet melder seg med større styrke for dem som enten har satt til verden det antall barn de mener de overfor Gud kan ta ansvar for, eller som på grunn av helsemessige eller lignende grunner ikke må få flere barn (eventuelt bare for et visst tidsrom), samt for dem som

befinner seg i en personlig tvangssituasjon (f. eks. når den annen ektefelle gjennomfører bruken av antikonseptjonelle midler uten å være mottagelige for protest). En kompliserende faktor er at mange kvinner i vår tid, og da særlig i tettbebygde strøk, har en uregelmessig menstruasjonsrytme, hvilket lett fører til at ektefellene — for å være på den sikre side — ønsker å ty til befruktningshindrende midler, fordi det annet alternativ: avholdenhet forekommer dem å overstige deres krefter eller å sette ekteskapet i fare av mangel på naturlig kjærlighetsutfoldelse.

De som mener seg ute av stand til å etterkomme Pavens forordning, fordi de ikke kan innse at encyklikaens argumenter er overbevisende vil jeg minne om Konsilets (altså Kirkens høyeste læremyndighets) erklæring i *Gaudium et Spes* (nr. 25): «De troende bør slutte seg til sin biskops avgjørelser og ta imot dem med kristent sinnelag når han uttaler seg i Kristi navn om tro og moral. Denne viljens og forstandens religiøse beredvillighet skyldes særlig den romerske biskops uomtvistelige læreembede, selv når han ikke uttaler seg «ex cathedra». Hans øverste læreembede må nemlig erkjennes i ærbødighet, og hans avgjørelser bør få den oppriktige tilslutning som hans uttrykkelig hensikt og vilje tilsier: Hensikten fremgår i almindelighet av dokumentenes natur, gjentagelsen av den samme læresetning eller av selve uttrykksmåten.» Når dette er sagt vil det allikevel være realistisk å anta at noen katolske kristne — hvis lojalitet mot Kirken der ingen grunn er til å tvile på — befinner seg i den situasjon at de er ute av stand til å godta Pavens bestemmelse i denne ene sak: det ville være, vil de hevde, å gjøre vold på sin samvittighet; og Kirken lærer at mennesket til syvende og sist må følge sin samvittighet. Men vi vet at mennesket også plikter å forme sin samvittighet som best det kan i henhold til de religiøse og etiske normer som Kirken ifølge sin guddommelige misjon gir dem. Men har de i all ærlighet og med sin beste vilje forsøkt dette uten at de har formådd å endre deres redelige overbevisning, står det fundamentale prinsipp selvsagt videre ved makt: ingen kan tvinges til å handle mot sin samvittighet. Slike mennesker står da personlig ansvarlig overfor Gud for sine handlinger, og så lenge deres samvittighet befinner seg i denne situasjon er deres handlingsmåte, selv om den er i strid med Kirkens objektive morallære, ikke synd, og derfor heller ikke gjenstand for skriftemål.

Dette fritar imidlertid ikke disse fra fortsatt å reflektere over problemet og, skulle de komme til ny innsikt, fra å ta opp sin praksis til omvurdering. Konsilerklæringen *Om Religionsfriheten* uttaler nemlig: «Idet de former sin samvittighet, skal de kristne legge vinn på den gudgitte lære Kirken står inne for. Den katolske kirke er ifølge Kristi vilje en lærer i sannhet. Dens oppdrag er å formulere og gi en autentisk forkynnelse av den Sannhet som Kristus er, og samtidig utlegge og stadfeste med autoritet de moralske prinsipper som følger av menneskets egentlige natur» (nr. 14).

Det er mitt dype ønske og ærlige håp at den enhet vi har klart å bevare i vårt bispedømme ikke må lide skibbrudd på grunn av denne sak. Alt i alt dreier det seg jo ikke om en essensiell trossannhet. Jeg ville derfor synes det ville være dypt tragisk om enkelte av våre troende skulle mene å måtte vende Kirken ryggen på grunn av dette.

Oslo 3. september 1968.

† John W. Gran
Biskop

■ Ikke har vi den pavelige statskalender «Annuario Pontificio», med alle titlene for hånden, og ikke vet vi om en katolsk prelat ved navn *Ferdinando Lambruschini* er blitt helt riktig sitert i en artikkel under titelen «Vatikanet angriper kritikken» («Morgenbladet» 19. august). Hva vi avgjort vet, er at de meninger som tillegges ham, går stikk imot våre egne dypeste instinkter for hva katolsk kristendom egentlig er for

Plikt til å samtykke? ~

noe. I en artikkel i et «Vatikanorgan» (mon det ikke er det svært vilkårlig redigerte «Osservatore della Domenica»?) har *Ferdinando Lambruschini* skrevet en artikkel om «plikten til å samtykke», der det i forbindelse med pavens siste encyklika angivelig heter: «Man skylder å underordne sin intelligens og vilje fullstendig.»

Det er, for et nordisk øye, mildt sagt en eksotisk uttalelse. Når paven taler ut fra åpenbaringen, dvs. Guds ord og den almene trosbevissthet i kirken, tolker han med autoritet og inspirasjon et mysterium, og vender seg til min tro. Når han argumenterer ut fra naturretten og sin vitenskapelige innsikt, vender han seg med argumenter til min fornuft, og både vil og må overbevise meg. Hvis *noen* kristen tradisjon har tatt vare på fornuftens og overbevisningens nødvendige rolle i livsorienteringen, må det være den katolske. Og det er ikke i en kritisk-vitenskapelig tidsalder som vår egen, at dette må nedvurderes. Materialet bak denne argumentasjon er i høy grad kontrollerbart, det ikke bare *kan*, men det *skal* verifiseres. Dét synes å ha unnsloppet *Ferdinando Lambruschini*, dersom vi altså skal tro pressen. Et menneskes intelligens og vilje inngår tilfældigvis i selve dets personlighet. Det skal ikke underordnes annet enn samvittigheten og dens begrunnede overbevisning. Det står allerede i de fundamentale menneskerettigheter, og er avgjort en del av den katolske tro, senest uttrykt på Vatikankonsilet. Kirken dikterer ikke samvittighetene, den veileder dem.

Kanskje, eller rettere sagt: *Forhåpentlig* er denne ikke ubetydelige monsignore sitert galt. I motsatt fall tyder det på at Vatikanet ikke med tilstrekkelig omhu velger sine offisielle og offisiøse talerør.

TRONE OG FOLK

■ «Du er vår egen ære», skrev dikteren *Arnulf Øverland* engang, i sitt hyldningsdikt til kong Haakon. Det ville han visst noen årtier tidligere dyrt ha forsverget at han — radikaleren — noensinne kom til å skrive. I virkeligheten rørte han jo her ved den eneste, men ytterst viktige funksjon monarkiet kan ha i vår nåkterne og rå tid: Det må legemliggjøre vår verdighet som folk og nasjon — eller forsvinne.

Norge, og den del av verden som interesserer seg for Norge, har nettopp gjennomlevet et vakkert og stilfullt fyrstebryllup. En

anakronisme — javel. Men nå og da må også vår dagligdagse bonde- og fiskernasjon ta stasklærne på. Dessuten: To unge mennesker som er glad i hverandre, og har vist langvarig trofasthet, har fått hverandre — det skal jo helst gå slik, selv når en er født til tronen. Gamle dagers fyrstelige «fornufts-ekteskap» var dypt ufornuftige, i all sin politiske hensiktsmessighet. Der er knapt noen annen grunn enn ulykkelige ekteskap for den kuriøse kjensgjerning at så pass konservative personer som de kongelige opp gjennom historien har prestert en ganske usedvanlig frekvens av ekteskapsbrudd. «Statsbryllupene» var sjelden mer enn en fasade. Ekteskapets og kjærlighetens alvor skulle helst falle sammen for *alle* som gifter seg. De gode og glade ønsker som visst nokså enstemmig ledsager vårt kronprinspar bygger på denne enkle sannhet.

Om det norske monarkiets fremtid er dermed lite eller intet sagt. Monarkiet er en politisk institusjon, relativt uinteressert i ekteskkelig lykke. Det står sin prøve alle de grå dagene da Karl Johan ikke er flaggsmykket. Det har trolig noen flere fiender i dag enn det hadde før denne forbindelse, men republikanerne i Norge er neppe svært mange. En ting slår oss imidlertid, etter den festrus som nå ligger bak oss. Dets *verste* fiender er trolig blant dem som hylder monarkiet mest hektisk. En viss dags- og ukepresse, hvis grunninnstilling til kongedømmet i virkeligheten ofte er en blanding av kynisk menneskeforakt og smart salgsteknikk, legger med sitt fjesk og sin stupiditet opp til en situasjon hvor monarkiets avskaffelse blir en psykologisk nødvendighet. Kongen er nemlig et symbol på nasjonen når den tar seg selv mest alvorlig (hvilket *ikke* er det samme som det latterlige å ta seg selv «høytidelig!»). En viss behandling av de kongelige, som vi alle har sett beklagelige eksempler på de siste ukene, vil simpelthen kunne bringe oss dit, at statens verdighet er følbart større enn denne instans' som skulle være dens symbol og uttrykk. *Da* faller monarkiet. Redusert til PR-instans for eksportvarer og vulgaritet er det hele en smule for pompøst. Kong Haakon forente fornemt aristokrati med sunn, folkelig menneskelighet — han uttrykte vel så meget hva vi *burde*, og gjerne *ville* være, som det vi faktisk er. Dét er en konges funksjon. Det blir også den krevende oppgaven for de unge menneskene som et helt folk har fulgt med gode ønsker de siste ukene.

DET NYE HJERTE

■ Hjerte-transplantasjonene opptar folk sterkt, ofte på svært mytiske og uvitenskapelige premisser. For hva er hjertet? Et organ som de andre, en muskelpumpe. Og Bibelens tale om å «granske hjerter og nyre» (sistnevnte har allerede lenge vært transplantert), bør ikke narre noen til forskremthet over hva som her skjer med mennesket: Hverken sjelen eller ånden eller personligheten lar seg lokalisere til noe enkelt av menneskekroppens organer. Pave Paul mottok med rette kirurgen dr. *Christian Barnard* med lykkønskninger og oppmuntringer i sitt Vatikan. For dette er i første rekke fremskritt, selv om det — som alle fremskritt — kan misbrukes i menneskeforakt.

En av de få som synes å ha gjennomgått den fantastiske operasjonen uten komplikasjoner, er den franske dominikanerpateren *Boulogne*. Han har beredvillig gitt et presse-intervju om sine inntrykk, som «Morgenbladet» (26. august) gjengir. At pater *Boulogne* sannelig er et menneske med «hjerte» — før og etter operasjonen — fremgår visst av dette utdraget:

«Hvis jeg ble bedt om å skrive mine egne iakttagelser fra de første ukene etter operasjonen, ville jeg ikke være istand til det. Hukommelsen makter simpelthen ikke å gjenkalle dem.

— Men minnes De ikke alle disse smertefulle prøvene?

— Nei. Man må underkaste seg helt og holdent den legevitenskapelige disiplin som er uhyre streng og undertiden ganske enerverende. For jeg blir jo overvåket omhyggelig hver time på dagen. Jeg er det første tilfellet i Frankrike, som De vet, og legene vil nødlig det skal gå galt. Derfor spiller jeg spillet fullt

Forts. side 274-.

EN KLOVN

Det kunne jo ligne meg å feriere den dagen *Humanae Vitae* kom. Jeg satt på en knaus utmot åpne havet og ante fred og ingen fare, som man sier.

Hva jeg så gjorde? Vel, jeg tok to drinker og min kone tok to. Hva skal man gjøre utved havet en solhet dag når man er lei seg?

Siden forsøkte vi å tenke gjennom saken, en gang til. Med samme resultat, heldigvis eller dessverre.

For å muntre venner i en vanskelig tid har jeg siden, vel hjemme, funnet frem et bilde. Jeg synes virkelig det sier en del ting, ganske menneskelig.

Jeg mener om ekteskapet, om det primære og slikt.

Selvfølgelig er det en storartet unge sjømannen har under armen, bevarer. Han er sikkert lykkelig som far. Det er opplagt mye faderlig stolthet og ansvars-

bevissthet i ham bare han får summet seg.

Men i det øyeblikk dette bilde blir tatt, etter så og så mange måneder i sjøen på et britisk marineskip, er det ikke tvil om hva disse to antagelig regner for det primære. Kjærligheten mellom dem.

Er det noe gærnt i det?

Den engelske katolikk, journalist og parlamentsmedlem Norman St. John-Stevas mener, såvidt jeg oppfatter ham, at det ville være sunt for oss om vi tenkte på menneskene på denne måten.

Han — og andre med ham — synes visst at pavens ord enkelte ganger høres så fremmede ut. «Den viktige og alvorlige plikt å videreføre liv i hvilken to gifte mennesker er frie og ansvarlige medarbeidere i Gud, vår Skaper . . .»

Det er ikke noe ektepar som har tenkt på sitt seksualliv på den måten, sier St. John-Stevas.

Og kanskje det er noe der.

Kanskje det er nødvendig i hvert fall å finne en annen måte å uttrykke seg på — hvis vi skal forstå.

Se på denne gæsten. Han kommer ikke tilbake etter en lang, strevsom og kanskje nerveslitende vaktjeneste med tankene først og fremst rettet mot den lille ungen. Primært ville jeg si at han lengter og har drømt om sin elskedes kjærlighet og varme og nærhet — alt dette som har gitt og kanskje også siden vil

gi liv videre i en problematisk og urolig verden.

Dumt sagt?

Nå, en klovn er en klovn er en klovn. Men det er sant at vi tok noen solide drinker den siste julidagen. Alt som vi hadde fryktet, alt som hadde vært som et mareritt enkelte ganger det siste året hadde skjedd.

Og en klovn har ikke annet å by i en slik situasjon enn litt klovneri. Jeg er bedrøvet, nedfor, men jeg klovner da.

På en eller annen måte skal vi, alle sammen, uansett oppfatninger, komme gjennom dette.

Noe visere kanskje. Mer herdet, selvstendigere — og mer trofaste.

Jeg husker jeg satt nede på Sørlandet og kikket på klippene og skjærene og de lange bølgene. Jeg tenkte at det ville se akkurat likedan ut i 1998. Klippene og knattene og alt det der.

Før i tiden sa vi for å trøste: Om hundre år er alting glemt.

Men nå om dagen går alt så fort. Utviklingen er så enorm, på godt og ondt.

Muligens allerede om ti år skal vi ta frem dette bildet av matrosen og hans familie igjen og smile litt vemodig av det.

Foreløpig kan jeg for mitt vedkommende bare si:

Gud velsigne det paret på kaia i Southampton, eller hvor det nå er.

LESERNE SKRIVER

Tendensjøes ufullstendighet?

Hr. redaktør.

Det overblikk over reaksjonen på encyclikaen «*Humanae Vitae*» som De i nr. 16 ga under tittelen «Ulike syn i mange land» er ikke bare — som De selv i overskriften og i innledningsavsnittet innrømmer — innskrenket til Europa og ufullstendig, men virker på en som har fulgt litt med i pressemeldingene og som kjenner for øvrig «St. Olavs»s hittidige linje i dette spørsmål, tendensjøst ufullstendig.

Det turde være av interesse for Deres lesere å få vite: 1) at foruten de nevnte reaksjonene biskopene i USA, Canada, Australia, Polen, Italia, Irland og i en del sydamerikanske land har stillet seg lojalt bak pavens avgjørelse.

2) at Deres formulering av kardinal Heenans holdning («har knapt å gi uttrykk for sin oppfatning — den fremgår allerede av hans votum») kan misforstås og forskyver poenget: kardinalens hydebrev forklarer at vota i kommisjonen kun hadde konsultativ karakter i det forbe-

TANKER OG MENINGER I KIRKEN

EN SKREMMENDE BYRDE

«Hvordan kunne pave Paul handlet på annen måte enn han gjorde? Han har motstått statistikernes tvang, den økonomiske determinisme og det politiske eneveldet som i computernes og ensrettingens tid ødelegger det enkelte individ. Han har forsvart liv og kjærlighet mot politisk kontroll og egoisme, ting som til syvende og sist ødelegger både livet og kjærligheten. Med apostolisk ærlighet og troskap har han trosset de kyniskes spotske smil og den oppriktige uenighet hos de som ikke deler hans tro på det guddommelige opphav og den evige mening med disse ting. Pave Paul, som enhver annen katolikk, må gjøre alt som er menneskelig mulig og tillatt av Gud for å virkeliggjøre menneskenes håp og lindre verdens trengsler, i første rekke den materielle fattigdom som hindrer livets videreføring og den kulturelle fattigdom som vanskeliggjør og bringer uorden i gleden over kjærligheten. Men han kan ikke kalle lys for mørke eller mørke for lys, hva som er urett for sannhet eller ondt for godt. Han er forbudt å gjøre noe slikt, med slike ord, da han ble konsekstrert til biskop, til en virkelig Kirkenes lærer, lenge før den skremmende byrde av plikter som er hans som overhyrde for Kristi folk.

Gud trøste, bevare og styrke ham — og alle de troende.»

*Biskop John Wright av Pittsburgh, USA
i en artikkel i L'Osservatore Romano.*

FORTSATT DISKUSJON

«— Som bekendt er der en meget stor meningsforskel blandt katolikker om anvendelsen af børnebegrensende midler. Jeg mener, at pavens rundskrivelse ikke vil sette en stopper for denne diskussion, der i høj grad vil fortsætte inden for de katolske hjem, siger Danmarks katolske biskop, Hans Martensen, i Grønlands Radio i en kommentar til pavens rundskrivelse om bl.a. anvendelsen af børnebegrensende midler.

Biskop Hans Martensen fortsætter: — Det har helt klart været den katolske kirkes mening, tidligere og også nu, at kirken kan give en vis vejledning for folk og for deres handlemåde, men at den sidste beslutning påhviler den enkeltes samvittighed. Jeg vil selv opfatte det på den måde, at spørsmålet inden for den katolske kirke ikke er uddebatteret eller nået til afslutning.»

Fra Katolsk Ugeblad.

ATHENAGORAS UTTALER SEG

«I en erklæring som han har gitt det franke telegrambyrået sier patriarken Athenagoras at han bifaller og er enig med encyklikaen Humanae Vitae uten noen reser-

vedende stadium. Men, skriver Heenan, nå har paven talt og han ber alle troende om å følge pavens direktiver. Senere meldinger fra England beretter om at noen prester som ikke ville bøye seg for pavens avgjørelse, er blitt fratatt retten til å preke og høre skriftemål.

Gerard Vranken.

sjoner. Jeg er enig med paven, sier patriarken, Paul VI kunne ikke ha kommet med noen annen uttalelse. Han holder evangeliet i sine hender, og han ønsker å beskytte moralloven, familienes interesser og eksistens og nasjonene. Jeg er med paven, jeg står ved hans side i alle hans handlinger, ord og programmer.»

Fra L'Osservatore Romano.

«MANGEL PÅ MODENHET»

«Et hyrdebrev fra erkebiskop Cowderoy i Southwark som er lest i nesten alle kirker taler om «den overraskende mangel på modenhet» som noen av de katolske kritikere, inkludert prester, viser pavens forbud mot kunstig fødselskontroll.»

«Jeg er glad over at den store delen av presteskaper og legfolk står fast i den storm som nå raser. De er takknemlig for at Peter har talt og vist en vei som hadde blitt utydelig på grunn av ord og meninger fremsatt uten autoritet, sier biskopen.»

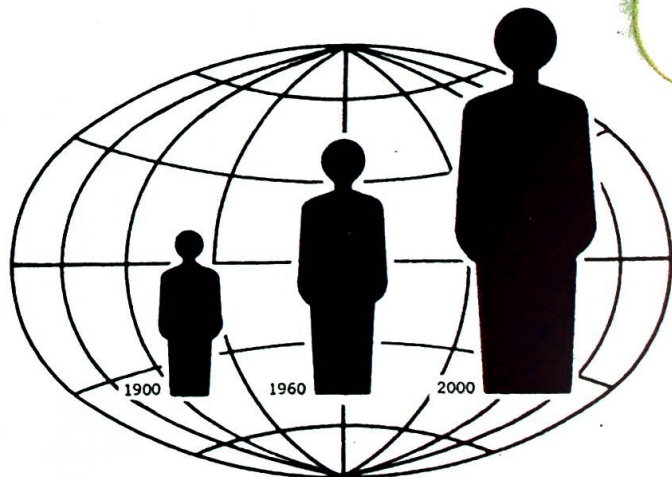
Fra Catholic Herald.

YTRINGSFRIHET

«Prester i bispedømmet Arundel og Brighton vil komme sammen i september for å drøfte pavens encyklika under ledelse av sin biskop. Enhver prest vil ha full frihet til å si sin mening på møtet. En talsmann for biskopen sier:

«Dette er den eneste måten å arbeide på i den usikkerhet mange prester nå føler. Biskopen ønsker at folk skal ha full ytringsfrihet uten frykt for noen fordømmelse.»

Fra Catholic Herald

BOKHANDEL — FORLAG

Litt hjelp ønskes noen formiddagstimer en gang i uken, eventuelt flere timer før jul.

Hvis De har anledning så ring eller kom innom.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1.

Tlf. 20 72 48

«Bær hverandres byrder», Gal. 6, 2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

Telefon 69 30 15

Postgiro 202 088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	} Bergen
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Hammer- fest
St. Franciskusøstre- nes Moderhus	
Øyenklinikken	} Hønefoss
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikael's Kirke	
St. Mikael's Prestegård	} Lillestrøm
St. Theresia Hosp.	
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	
St. Magnus prestg.	
St. Elisabeth Hosp.	} Tromsø
Vår Frue Kirke	
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	
St. Olavs kirke	} Trondheim
St. Olavs Prestegård	
St. Olavs Klinikk	
St. Olavs Kirke	} Tønsberg
St. Olavs Prestegård	
St. Olavs Klinikk	

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

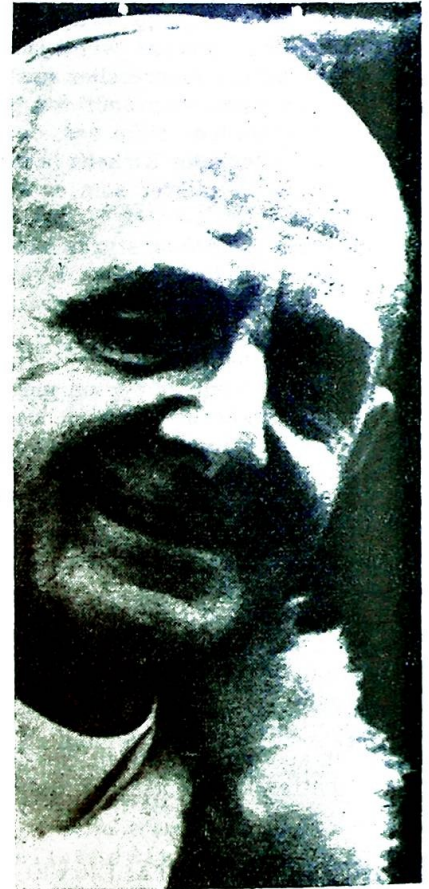
PAUL VI I LATIN-AMERIKA:

SOLIDARITET

Over en halv million mennesker jublet mot *el papa* da Paul VI kom til Bogota i Kolumbia den 22. august for å delta i den eukaristiske verdenskongressen. På forhånd var reisen, den sjettede av paven utenlandsbesøk, omgitt av atskillig spenning, engstelse og mishag — mange fryktet for at besøket skulle virke som en godkjennelse av reaksjonære regimer og sosial urettferdighet i hele Latin-Amerika, enkelte fryktet attentater av ekstremistgrupper osv. En uke før han kom, arrangerte faktisk ni prester, tre ordenssøstre og et antall katolske legfolk en sit-down aksjon i katedralen i Santiago di Chile for å protestere mot hele besøket. Men såvidt man kan forstå av de tallrike presserapporter som har kommet, blant annet gjennom det tyske katolske nyhetsbyrået KNA, ble det to dager lange oppholdet tross bange anelser og uenighet til syvende og sist en veldig manifestasjon av glede og takknemlighet, i alle samfunnsklasser — og det resulterte også i noen klare uttalelser fra paven selv hvor han erklærte sin og Kirkens solidaritet med landets og verdensdelenes fattige og undertrykte.

(Kolumbia har 18 millioner innbyggere, hvorav 94 prosent regner seg som katolikker. 6000 prester arbeider i landet.)

Paven forlot Roma den 21. og satte nærmere tolv timer senere foten på El Dorado lufthavn i Bogota. Politisperringene ble brutt da begeistrede mengder stormet mot ham, det var første gang den katolske kirkes overhode besøkte Latin-Amerika og praktisk talt alt arbeide i Bogota stoppet opp mens paven kjørte inn mot byens sentrum. De fortvilete sosiale forhold som en stor del av landets befolkning

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Kontoret er lukket fra 1. juni til
1. september.

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 20 72 26

Menighetspleien

har midlertidig sitt kontor på St. Josephs
Institutt hver onsdag fra kl. 11—12.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prosjekt.

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

ETTERNØLERE!

Også i år har en del abonnenter glemt kontingenten... Disse får nå tilsendt et ekstra innbetalingskort som velvilligst bes benyttet snarest mulig!

Vennligst skriv tydelig navn og adresse på talongen.

St. Olav's eksp., Akersv. 5, Oslo 1
Postgiro nr. 20 46 48

lever under og enkelte presters åpne kamp mot det herskende regimet gjorde imidlertid at man enkelte steder fulgte enda mer spent med da paven

den 23. talte til nesten en million landarbeidere og fordret øyeblikkelige tiltak for å gi alle en menneskeverdig levestandard.

Ett av formålene med pavens reise var altså å delta i avslutningen av den 39. eukaristiske kongressen. Hans spesielle utsending, kardinal Lercaro hadde flere dager før pavens ankomst åpnet kongressen og gitt den dens viktige siktepunkt, rettferdigheten. Over 250 000 troende deltok i åpningsseremoniene sammen med åtte kardinaler, 100 biskoper og representanter for landets myndigheter.

Under sitt nærvær viet paven 161 nye prester, fra åtte latinamerikanske land. Han viet samtidig 42 diakoner.

De sosiale forhold

En kjent person, erkebiskop Helder Camara sto i alminnelig prestedrakt i mengden som hilste paven velkommen med sine viva-rop. I et intervju under kongressen sa Camara rolig at han ikke hadde noen revolusjonære ideer. Jeg beveger meg bare innenfor det annet Vatikankonsils lære, betonte han. Han ba om at journalistene ikke måtte kalle ham Excellence, men venn, far eller bror og sa at han ønsket en sosialisering av Syd-Amerika, ikke etter russisk, men etter et latinamerikansk mønster og behov.

A. R.

La oss
være
uenige
med et
smil.

Hilsen
red.

Det er hygge i en
pakke Tiedemanns Gul
-fordi den smaker så godt!

TIEDEMANNS GUL
LETT
MIXTURE
2
FINT SNITT
TIEDEMANNS TOBAKSFABRIK
PRIVILEGERET 1776

G 8 - 2402 - 64

FREDRIKSTAD

Fredrikstad
Glassmagasin

FREDRIKSTAD		
KJENTE FREDRIKSTAD- FIRMAER	Norske Fina ^{A/S} Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer FREDRIKSTAD TLF. 5 820 TØNSBERG » 12 371	C. HANSSENS Trykkeri og Bokbinderi Tlf. 13 056 FREDRIKSTAD
KÅRE KRISTIANSEN Fiskeforretning Telefon 13 190	Byens spesialforretning Olsson TAPÉT OG GULVBELEG Agentgt. 1 - Tlf. 17 080	<i>Andr. Janne &</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 12 945
LEVERPOSTEI Stabburet	EDVARDESEN & NORDHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 11 220 - Fredrikstad	ØSTFOLDMEIERIET Avd. Fredrikstad
O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel FREDRIKSTAD Sentralbord 15 840 Etabl. 1904		

ut. Det som imidlertid har imponert meg er ikke bare legenes fabelaktige dyktighet, men like meget deres ydmykhet overfor oppgaven. Det er et helt team som overvåker meg. Både kirurger, indremedisinere og bakteriologer. Deres menneskelighet og nestekjærlighet er enestående.

— Var De under Deres mange tidligere sykdomskriser aldri redd for å dø?

— Nei, absolutt ikke. Tanken på døden engstet meg aldri.

— Er det Deres religiøse tro som gjør at De kan stirre døden i ansiktet uten å bli redd . . .

— Ja, utvilsomt. Både min tro og min religiøse innstilling til sammen.

— Men det er mange troende mennesker som frykter dødsøyeblikket mer enn mennesker som ikke har noen religiøs innstilling.

— Ja, og hva kommer det av? Jo, det avhenger helt og holdent av personlighetens eget mysterium. Jeg har ofte sett døden på nært hold. Det har ikke alltid vært så oppløftende, men jeg er aldri blitt skremt.

— Hva mener De med lite oppløftende?

— Man er så fullstendig alene med sine smerter og sine lidelser. Ingen illusjoner nytter. Man er henvist til selv å bære hele byrden, for ingen kan hjelpe en. Jeg tror at man som menneske skal være helt og holdent seg selv. Det nytter ikke med noen påtatt maske, for den sprekker ubønnhørlig en vakker dag og så er det hele forbi. Man bør bevare sansen for humor overfor sitt eget jeg og aldri ta seg selv for høytidelig. I det hele tatt setter jeg begrepet humor uendelig høyt. Det er virkelig en stor gave til menneskene — om man forstår å benytte seg av den.

— Mener De at den kan være en erstatning for troen f. eks. når det gjelder å bære tyngden av en sykdom?

— Jeg vil si det slik at Gud støtter opp i de tilfelle hvor troen vakler eller er svak. Det finnes jo en slags naturreligion. Ethvert menneske bærer en gud inne i seg, hvis ikke, ville de simpelthen ikke orke å leve. De ville begå selvmord. Jeg tror

at ethvert menneske er i mer eller mindre bevisst kontakt med sin gud hver eneste dag. Men vi lever som regel på overflaten av jeg'et. Det er svært få mennesker som makter å følge sin indre overbevisning til ytterste grad.

— Er ikke et menneske mer innstillet på å være seg selv f. eks. under store lidelser?

— Jeg er ikke så sikker på det. Er man syk eller føler seg ensom trekker man seg inn under sitt eget skall og lever et dobbeltliv. Det ene angår en selv, det andre den ytre verden. Enhver som er syk vil helst at en besøkende skal snakke om hans sykdom. Men det finnes besøkende som ikke snakker om annet eller som bare prater i vei om sine egne sykdomserfaringer. F. eks. om den blindtarmen som slo seg vrang for mange, mange år siden. Slikt er jo helt ødeleggende.

— Det er ikke så lett å opptre overfor en pasient.

— Nei, det er svært vanskelig. Det er mange som utnytter situasjonen uhyre egoistisk og som soler seg i glansen av egne bedrifter.

— Har lidelsen en egenverdi for Dem?

— Ja, for en kristen har den det.

— Det følger ikke stundom en opprørstrang med?

— Nei, ikke opprørstrang, men man kan føle en viss tretthet. Det kan være øyeblikk da man føler en fristelse til å la seg gli med i strømmen. Jeg vil imidlertid si det slik at min religiøse tro ikke hindrer meg i å være glad i livet. Det er helt absurd å tro at en kristen er et individ som er avskåret fra alle jordiske gleder.»

Hva nå den svære operasjonen har bevirket i paterens indre, så har den i hvert fall ikke forvirret begrepene:

«Det er noe rent symbolsk ved hjertet og dets egenskaper. Det går igjen på alle sprog. Vi snakker om å glede oss av hele vårt hjerte eller hilse hjertelig på en. Det er bare fraser. Ånden og hjertet har ikke noe med hverandre å gjøre. Det er ikke hjertet som skaper følelsene. Det er tvertimot følelsene som påvirker hjertet.»

Følelsene synes fremdeles å være de helt riktige.

Frater Candidus.

DRAMMEN

Drammens malerforretning

Tif. 83 39 16 - 83 33 32

Inneh. Asbjørn Gundersen

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tif. 83 41 84 - DRAMMEN

American Foto

SPECIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER

Engene 4 - Tif. 83 11 45

Filial: Tollbodgt. 16 - Tif. 83 65 65

TYRILYS

1/3 TYRI FABRIKKER

Drammen

Har ogs landets eneste bivokspresseri

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

ARENDAL

OLAV SLAATTENE

Blomsterforretning. Begravelsesbyrå

Tif. 21 958
Havstad, Arendal

ADEL ELLEFSEN

Aut. Installasjonsforretning

Tif. 21 756 - Arendal - Tif. 22 460

J. E. PEDERSEN & CO. A/S

Arendal

Kjøttforretning

Tif. 2360

MØRLAND-SKO

Tif. 22 802

Selvalgsforretning

BYGGMESTER HANS NILSEN

Neset 362
Arendal
Tif. 22 647

SHELL — ARENDAL

TELEFONER:
Kontor 22 013
Anlegget 21 848

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 8. september: Fjortende søndag etter pinse. Evangeliet fra Matt. 6, 24—33.

MANDAG: Gorgonius, martyr.

TIRSDAG: Nikolaus av Tolentino.

ONSDAG: Martyrene Protus og Hyacinth.

TORSDAG: Marias navnefest.

FREDAG: Ferieldag.

LØRDAG: Korsets opphøyelse.

SØNDAG 15. september: Femtende søndag etter pinse. Evangeliet fra Luk. 7, 11—16.

MANDAG: Kornelius og Kyprian, pave og biskop, martyrer.

TIRSDAG: Frans av Assisis sårmerker.

ONSDAG: Josef av Cupertino.

TORSDAG: Biskop Januarius og hans medmartyrer.

FREDAG: Eustakius og hans medmartyrer.

LØRDAG: Apostelen Matteus.

R.

Etter 13 ukers stille kamp, sovnet Arthur Olafsen inn på Vor Frue Hospital — styrket med Kirkens hellige nådemidler, 84 år gammel.

I.

Sammen med sine to brødre, Markus og Olaf, og den store og vidt forgrenede Olafsen-familie, var han med å skape et markert foreningsmiljø innen St. Olav menighet.

P.

Selvskreven æresmedlem av St. Josef-foreningen etter ca. 50 års arbeid og innsats, en forening han satte uhyre stor pris på.

Tidligere i år var han — som representant for den eldste generasjon — med i det store radioprogram om katolikkene i Oslo.

OSLO

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandelvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentraltbord 41 77 30

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

SØREN HANSEN
Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo
Telefon 20 37 24

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset
„Pactofina“

Laget av tindrende klart glass.
Lekkert i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Cralligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

«Hans annet jeg»

er en blek, norsk gjengivelse av en amerikansk filmtitel som ordrett betyr «Tigeren bryter ut». Den «tigeren» det dreier seg om er Ben Harris, et nedslitt postbud med storhetsdrømmer, midt i et myldrende New York som tyner alle tilløp til originalitet og personlighet ut av mennesker. Han vil hevne seg på dette uniformerende og tyranniske standard-samfunnet. Det kunne være, og ser noen øyeblikk faktisk ut til å være et opplegg til en psykopats forbrytelse. Men Ben Harris er igrunnen altfor godlynt til slikt, egentlig bare en ensom og frustrert ungkar som ber om litt forståelse for seg og sine private aftenstudier. Det får han ikke. Så bortfører han en «huntiger», som han vil utfolde sin overlegenhet overfor: Midt på Manhattan, eller er det i Bronx?, kaster han sin regnkappe over den utvalgte, som gjør merkelig liten motstand, og ender nede i hans rotete kjellerleilighet. Dessverre — han tok feil i farten. Gloria er ingen huntiger, men en middelaldrende, hjemmegående kontoristfrue, nokså lei av sin bornerte husbond og innstilt på å ta opp igjen ungdommens studier og «bli noe». Han bakbinder henne og setter en patetisk konsert igang på den hese gram-mofonen, som bakgrunn for sitt skryt. Det blir ikke noen «tiger» av det, — før han får utfoldet seg som herremenneske (med bilder av Napoleon og Albert Schweitzer på veggen!) har hun tilbudt

Eli WALLACH
i «HANS ANNET JEG»

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedrørende adresseforandring, kontigent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

seg å lære ham fransk og hjelpe ham til artium. Begge deler de den naive og sympatiske amerikanske drøm om «åndens» overlegne verden i en tilværelse for lønns-mottagende søvngjengere. Deres møte er bare et noe usannsynlig storby-intermezzo, som tidvis glir ut i det burleske, men ikke uten infame rispi til oss andre som holder oss alt for pent i de vedtatte spor.

Murray Shisgal har laget dramaet som filmen er bygget over, *Arthur Hillier* har omsatt det i en god, men ikke helt stram regi. Hvis det allikevel bærer lange stunder, skyldes det den artige *Eli Wallach* i rollen som postbudet, et møte med den bittersøte amerikansk-jødiske humor som så ofte preger filmer fra USA. God er også *Anne Jackson* som Gloria. Helt overbevist er en ikke om at dette stoffet tåler overføringen fra teaterkveldens uvirkelighet til filmens halv-nøkterne lys. Men lyspunktene gjør den verdt å se, som en blomst ut av svarte asfalten.

Mareritt

som på engelsk heter «Fødselsdagen», er unektelig en helt annen slags kopp te. For i den er det gift. Enkefru Taggart (*Bette Davis*) er så menn på en gang tigerinne, kvelerslange, krokodille og giftig skorpion i menneskeskikkelse — langt ut over sannsynlighetens grenser. Enøyd, ondskapsfull inntil genialitet og metodisk tyrannisk herser hun med sine tre voksne sønner og de ulykkelige kvinner de måtte kaste sine øyne på. Den eldste, Henry (*James Cossins*), har hun forresten allerede ødelagt i så måte — han må på en klinikk fortest mulig, via politiet. Den nesteldste, Terry (*Jack Hedley*) har hun inngitt et skyldkompleks som gjør ham ganske uskikket til overhodet å ta vare på sin og hustruens skjebne — hvis han har hatt noen ryggrad, er den forlenget effektivt fjernet. Den yngste, Tom

(*Christian Roberts*) greier å bryte ut av dette mors-fengslet bare takket være sin myndige forlovede. Under et gebursdags-selskap som visst slår alle rekorder i retning av utstudert ukoselighet, setter den unge piken desperat hardt mot hardt.

Ondskaper har sin konsekvente logikk. Sjelden i virkeligheten, men avgjort på papiret. Og *Roy Ward Baker*, som har laget denne filmen, har tenkt så konsekvent, når det gjelder sjelemordets mange muligheter, at en ynker seg i kinostolen. Bare en dyster, «svart» humor og skarp-slepne replikker gjør det vi ser og hører tålelig (sannsynlig blir det aldri). Men ennå er ikke det viktigste nevnt, nemlig det som gjør filmen til en virtuos oppvisning: *Bette Davis*. Denne høyt intelligente og aldrende skuespillerinnen har spesialisert seg i skrekkefaget, så det formelig lyser svovel og fosfor av henne. Folk som tror de har vanskelige svigermødre bør se henne utfolde seg i den rollen. De vil visst sende sin egen svigermor en bukkett roser og takke Forsynet!

brm.

Bette Davis i MARERITT

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., Bitten Sand, Gunnar Magnus og Jan Cato Møllestad.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 25 pr. år, kr. 12,50 pr. ½ år. Utlandet kr. 30.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.